

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Joronen, Elina; Aunola, Kaisa; Nikander, Aku; Sorkkila, Matilda; Ryba, Tatiana V.

Title: Urheilulukiolaisten siirtymä varhaisaikuisuuteen : identiteetin yhteys urheilun ja opintojen jatkamiseen

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Liikuntatieteellinen seura 2023

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Joronen, E., Aunola, K., Nikander, A., Sorkkila, M., & Ryba, T. V. (2023). Urheilulukiolaisten siirtymä varhaisaikuisuuteen : identiteetin yhteys urheilun ja opintojen jatkamiseen. *Liikunta ja tiede*, 60(3), 63-70.

https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2023/liikunta-tiede-lehti-3-2023-sivut-63-70-joronen-aunola-nikander-sorkkila-ryba.pdf

URHEILULUKIOLAISTEN SIIRTYMÄ VARHAISAIKUISUUTEEN: IDENTITEETIN YHTEYS URHEILUN JA OPINTOJEN JATKAMISEEN

Elina Joronen, PsK, Jyväskylän yliopisto. Kaisa Aunola, PsT, Jyväskylän yliopisto / Psykologian laitos. PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto. P. 040-8053481. Sähköposti: kaisa.aunola@jyu.fi (yhteyshenkilö). Aku Nikander, FT, Jyväskylän yliopisto. Matilda Sorkkila, FT, Jyväskylän yliopisto. Tatiana V. Ryba, FT, Jyväskylän yliopisto.

TIIVISTELMÄ

Joronen, E., Aunola, K., Nikander, A., Sorkkila, M. & Ryba, T. V. 2023. Urheilulukiolaisten siirtymä varhaisaikuisuuteen: identiteetin yhteys urheilun ja opintojen jatkamiseen. *Liikunta & Tiede* 60 (3), 63-70.

Siirtymä varhaisaikuisuuteen tuo urheilijoiden elämään useita muutoksia, joiden vuoksi todennäköisyys lopettaa tavoitteellisen kilpaurheilu-ura kasvaa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka suuri osa urheilulukion vuonna 2015 aloitaneista nuorista jatkoi yhtäältä tavoitteellista kilpaurheilua ja toisaalta opintoja lukion jälkeen varhaisaikuisuudessa sekä olivatko sukupuoli ja lajimuoto (yksilö- vai joukkuelaji) yhteydessä jatkamiseen. Lisäksi tutkittiin, ennustivatko lukioaikaiset urheilija- ja opiskelijaidentiteetit kilpaurheilun ja opintojen jatkamista. Tutkimus on osa Jyväskylän yliopiston Winning in the long run -pitkittäistutkimusta, jonka seurantavaihe toteutettiin syksyllä 2021 aiemmin lukioaikana (2015–2018) tutkimukseen osallistuneille urheilulukiolaisille. Seurantatutkimuksessa oli mukana 238 tutkittavaa (60 % naisia ja 40 % miehiä), jotka olivat iältään keskimäärin 22-vuotiaita.

Tulokset osoittivat, että alle puolet (45,8 %) urheilulukiolaisista oli jatkanut tavoitteellista kilpaurheilua varhaisaikuisuudessa, kun taas suuri osa (75,2 %) oli urheilulukion jälkeen jatkanut opintoja. Vahva urheilijaidentiteetti lukion lopussa ennusti tavoitteellisen kilpaurheilun jatkamista, kun taas vahva opiskelijaidentiteetti ennusti tavoitteellisen kilpaurheilun lopettamista. Vahva opiskelijaidentiteetti ennusti lisäksi opintojen jatkamista. Sukupuoli tai lajimuoto eivät olleet yhteydessä tavoitteellisen kilpaurheilun tai opintojen jatkamiseen varhaisaikuisuudessa. Tulokset viittaavat siihen, että tavoitteellinen kilpaurheilu usein lopetetaan ja opintoja puolestaan jatketaan lukion jälkeisessä siirtymävaiheessa ja nuoruuden tärkeällä kehitystehtävällä, identiteetin muodostamisella, on oma roolinsa tässä.

Avainsanat: tavoitteellinen kilpaurheilu, varhaisaikuisuus, identiteetti, sukupuoli, lajimuoto, opintojen jatkaminen, kaksoisura

ABSTRACT

Joronen, E., Aunola, K., Nikander, A., Sorkkila, M. & Ryba, T. V. 2023. Student-athletes' transition to early adulthood: the role of identity in the continuation of sports and studies. *Liikunta & Tiede* 60 (3), 63-70.

Early adulthood brings new demands to athletes' lives, due to which the probability to discontinue competitive sport increases. The aim of the present study was to examine how many of the students who started sports high school in 2015 in Finland continued competitive sports and studies in early adulthood, as well as whether gender and type of sport were associated with continuation. The role of athletic and student identity in the continuation of competitive sports and studies was also examined. The present study is part of the Winning in the long run – longitudinal study, which latest follow-up data collection was carried out in fall 2021. The sample of the present study consisted of those 238 participants (60 % female) who had been participants of the longitudinal study also during high school (2015–2018). The participants were on average 22 years old.

The results showed that less than half (45.8%) of the participants continued competitive sports in early adulthood, whereas most of the participants (75.2 %) continued studies. Furthermore, the higher level of athletic identity at the end of high school predicted continuation of competitive sports, whereas the higher level of student identity predicted discontinuation of competitive sports and continuation of studies. Gender and type of sport were not associated with the continuation of competitive sports or studies. Overall, the results suggest that many athletes discontinue their athletic careers and continue studying during the transition to early adulthood. The connection of identity with the continuation of sports and studies suggests that the identity formation in adolescence is a significant developmental stage when moving into early adulthood.

Keywords: competitive sports, early adulthood, identity, gender, type of sport, studies, dual career, continuation

JOHDANTO

Urheilupsykologiassa on tutkittu urheilu-uran kehityskaaria ja siirtymävaiheita useiden vuosikymmenien ajan. Viime vuosien aikana urheilu-uraa on tarkasteltu prosessina, jossa urheilu-uran aloittamisen ja lopettamisen lisäksi on useita muitakin siirtymiä (Wylleman ym. 2004). Wylleman ja Lavallee (2004) ovat jakaneet urheilu-uran kehityspolun neljään vaiheeseen, joita ovat urheilun aloittaminen, erikoistuminen, huippuvaihe sekä huippu-urheilun lopettaminen. Urheilu-uran kehityspolun rinnalla myös urheilijan muilla elämän osa-alueilla tapahtuu kehityksen myötä muutoksia. Urheilijoiden kehitystä tarkasteltaessa onkin korostettu kokonaisvaltaisen lähestymistavan tärkeyttä (Wylleman & Lavallee 2004). Tästä esimerkkinä on urheilijoiden kaksoisuran, eli opintojen ja urheilun onnistuneen yhdistämisen, merkityksen tunnistaminen urheilijoiden hyvinvoinnille (Stambulova ym. 2015).

Tässä tutkimuksessa keskitytään siirtymään nuoruudesta varhaisaikuisuuden kehitysvaiheeseen. Aiemmissä tutkimuksissa on tunnistettu, että nuoruudessa todennäköisyys lopettaa tavoitteellinen urheilu-ura kasvaa, sillä esimerkiksi urheilun ja opintojen yhteensovittaminen on yhä haasteellisempää molempien osa-alueiden jatkuvasti kasvavien vaatimusten vuoksi (Baron-Thiene & Alfermann 2015; Linnér ym. 2021). Myös nuoruuden keskeisellä kehitystehtävällä, identiteetin muodostamisella, on tunnistettu olevan merkitystä päätöksenteossa ja esimerkiksi siinä, jatkaako urheilu-uraa vai ei (Molinerio ym. 2006). Huippu-urheilussa kansainvälinen kilpailu on koventunut, minkä vuoksi urheilijoiden kehittämiseen tarkoitettujen järjestelmät, jotka tukevat urheilijoita myös varhaisaikuisuuden ja aikuisuuden kehitysvaiheissa, ovat välttämättömiä (Michelsen ym. 2022). Jos huippu-urheilu lopetetaan ennen aikuisuutta, voi osalla urheilijoista jäädä oma potentiaali urheilijoina (Kearney & Hayes 2018) ja myös kaksoisuran mukaisesti asetettavat tavoitteet (Stambulova ym. 2015) saavuttamatta.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka suuri osa urheilulukion vuonna 2015 aloittaneista nuorista jatkoi yhtäältä tavoitteellista kilpaurheilua ja toisaalta opintoja urheilulukion jälkeen varhaisaikuisuudessa sekä olivatko sukupuoli ja lajimuoto (yksilö- vai joukkuelaji) yhteydessä jatkamiseen. Tarkoituksena on myös tutkia, voidaanko lukioaikaisilla urheilija- ja opiskelijaidentiteeteillä ennustaa niin kilpaurheilun kuin opintojen jatkamista varhaisaikuisuudessa.

Nuorten urheilijoiden siirtymä varhaisaikuisuuden kehitysvaiheeseen

Siirtymää kuvataan kehityksen vaiheeksi, jolloin tietyllä osa-alueella ilmenee uusia haasteita ja vaatimuksia aiempaan nähden (Alfermann & Stambulova 2007). Nuorten aikuisten elämässä tapahtuu ikävuosina 18–25 useita muutoksia eri elämän osa-alueilla (Arnett 2000). Kyseistä psykologista kehitysvaihetta kutsutaan varhaisaikuisuudeksi, jolloin siirtytään pois nuoruuden kehitysvaiheesta, mutta ei olla vielä täysin kehittyneen aikuisen roolissa (Arnett 2000; Reifman ym. 2007). Varhaisaikuisuudessa nuoret alkavat hakea omaa paikkaansa maailmassa: he itsenäistyvät, pohtivat omaa maailmankatsomustaan, sekä kokeilevat erilaisia vaihtoehtoja esimerkiksi opintojen ja työn osalta (Arnett 2000; Reifman ym. 2007). Varhaisaikuisuuteen kuuluvien normatiivisten kehityksellisten muutosten lisäksi nuorilla urheilijoilla tapahtuu usein nuoruuden ja varhaisaikuisuuden kohdalla yksi haastavimmista siirtymistä urheilun osa-alueella (Wylleman & Lavallee 2004). Kyseisessä vaiheessa urheilijat pääsääntöisesti,

joskin jossain määrin urheilulajista riippuen, siirtyvät juni-orisarjoista aikuistensarjoihin kohti huippu-urheilu vaihetta.

Wylleman ja Lavallee (2004) ovat luoneet mallin, joka huomioi urheilijan kehityksen kokonaisvaltaisesti. Mallissa polku urheilun aloittamisesta urheilun päättämiseen sisältää useita erilaisia siirtymiä urheilun ohella niin psykologisessa kehityksessä, sosiaalisissa suhteissa, koulutuksessa ja työssä, kuin taloudellisessa tuessa ja resursseissa. Tämän tutkimuksen kannalta keskeiset kehitykselliset siirtymät varhaisaikuisuudessa liittyvät urheilun osalta siirtymiseen erikoistumisvaiheesta huippuvaiheeseen, psykologisen kehityksen osalta siirtymiseen nuoruudesta varhaisaikuisuuteen, ja koulutuksen osalta siirtymiseen toiselta asteelta joko korkeakouluun tai työelämään (Ryba ym. 2016a).

Siirtymä erikoistumisvaiheesta huippuvaiheeseen tuo uudenlaisia vaatimuksia urheiluun esimerkiksi harjoittelumäärän kasvamisen, vaativammalla tasolla kilpailamisen, sekä tarvittavien suurempien taloudellisten resurssien myötä (Alfermann & Stambulova 2007). Tutkimuksissa onkin havaittu useiden, jopa lahjakkaiden, urheilijoiden lopettavan urheilu-uransa siirryttäessä nuoruuden erikoistumisvaiheesta varhaisaikuisuuden huippuvaiheeseen (Baron-Thiene & Alfermann 2015; Wylleman ym. 2004). Yksi urheilun lopettamista kyseisessä vaiheessa selittävä tekijä on urheilun ja opintojen yhteensovittamisessa kohdatut haasteet (Baron-Thiene & Alfermann 2015; Linnér ym. 2021), minkä vuoksi nuoret saattavat päätyä valitsemaan koulutuspolun urheilun sijasta (Sorkkila ym. 2018). Sukupuolen ja lajimuodon osalta on tunnistettu, että naiset ja yksilöurheilijat lopettavat yleensä urheilu-uransa aiemmin kuin miehet ja joukkueurheilijat (Baron-Thiene & Alfermann 2015).

Tutkimuskirjallisuudessa on tunnistettu neljä erilaista polkua, joista urheilijat voivat toisen asteen jälkeen valita: (1) urheiluun keskittyminen, (2) urheiluun keskittyminen ja opintojen ylläpitäminen, (3) yhtäläisesti urheiluun ja opintoihin keskittyminen (Torregrossa ym. 2017), (4) opintoihin keskittyminen (Cartigny ym. 2021). Esimerkiksi Yhdysvalloissa kaikki nämä neljä eri polkua ovat toisen asteen jälkeen urheilijoille tarjolla, mikä näkyy vaikkapa siinä, että korkeakouluasteella urheilu-uran yhdistämistä täysipäiväiseen opiskeluun tuetaan monin paikoin tarjoamalla hyvät puitteet opiskelun rinnalla myös urheilemiseen ja urheilu-uran edistämiseen.

Suomalaisessa tutkimuksessa havaittiin, että suuri osa (65 %) suomalaisista urheilulukiolaisista suunnitteli toisena lukiovuotena urheilulukiossa ollessaan jatko-opintoihin yliopistoon hakeutumista (Aunola ym. 2018). Tulos antaa viitteitä siitä, että lukioaikainen kaksoisura ei vähennä halukkuutta jatkaa opintoja myös korkeakouluasteella. Toisaalta Ruotsissa ja Hollannissa tehdyissä tutkimuksissa urheilulukiolaiset aloittivat korkeakouluopinnot epätodennäköisemmin kuin tavallisen lukion käyneet urheilijat (Andersson & Barker-Ruchti 2019; Van Rens ym. 2015). Suomessa urheilulukion jälkeen tavoitteellisesta kilpaurheilusta ovat vastuussa seurat sekä urheiluakatemit, eikä näin ollen samanlaista urheilulukioon verrattavissa olevaa joustavaa kaksoisurajärjestelmää ole korkeakouluasteella (Nikander ym. 2021; Ryba ym. 2016b). Tämän vuoksi varhaisaikuisuuteen siirryttäessä useammat saattavat joutua tekemään valinnan urheilun ja opintojen väliltä, mihin puolestaan esimerkiksi nuoruudessa muodostetulla identiteetillä voi olla merkitystä (Molinerio ym. 2006).

Jotta urheilijoiden kokonaisvaltaista kehitystä voitaisiin tukea mahdollisimman hyvin, on oikea-aikainen ja riittävä tuki

tarpeen erityisesti siirtymävaiheissa. Urheilijoiden kaksoisurien tukeminen toisen asteen jälkeenkin voidaan nähdä suositeltavana, sillä kirjallisuuden perusteella kaksoisura tukee urheilijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia niin monipuolisen identiteetin kehityksen kuin tasapainoisemman elämän näkökulmista (Stambulova ym. 2015). Lisäksi toimivat kaksoisurarakenteet korkeakouluasteella voivat parhaimmillaan tuottaa menestyksekkäitä tuloksia huippu-urheilussa, kuten Tanskassa, jossa lähes jokainen vuoden 2018 olympiamitalisti opiskeli yliopistossa urheilu-uran rinnalla (Storm & Eske 2022). Jotta tukea osataan kohdentaa oikealla tavalla, on tärkeää tunnistaa yksilöiden erilaiset toiveet urheilun ja opintojen ja näiden mahdollisen yhdistämisen osalta (Cartigny ym. 2021).

Identiteetin merkitys urheilun ja opintojen jatkamiseen varhaisaikuisuudessa

Identiteetin muodostaminen nähdään kehityspsykologiassa yhtenä tärkeänä osana ihmisen psykologista kehitystä. Identiteetti tarkoittaa ihmisen tietoista käsitystä itsestään niin yksilönä, että yhteisön jäsenenä, mikä osaltaan ohjaa yksilöiden toimintaa ja käyttäytymistä maailmassa (Erikson 1968; Ronkainen ym. 2016). Eriksonin (1968) psykologisen kehitysteorian mukaan identiteetin muodostaminen on erityisesti nuoruudessa keskeinen kehitystehtävä, joskin käsitystä itsestä voidaan pitää läpi elämän jatkuvana prosessina, johon vaikuttavat niin elämäkokemukset, ihmissuhteet kuin omat uskomukset ja arvotkin.

Sosiaalipsykologian näkökulman mukaan ihminen muodostaa käsityksen itsestään useiden eri sosiaalisten roolien kautta, kuten esimerkiksi urheilulukiolainen urheilija- ja opiskelijaminän kautta (Moazami-Goodarzi ym. 2020; Ronkainen ym. 2016). Sosiaalinen konteksti vaikuttaa siihen, mitkä minuuden osa-alueet missäkin tilanteessa nousevat yksilölle tärkeimmiksi (Jones & McEwen 2000). Jones ja McEwen (2000) ovat identiteettiteoriassaan korostaneet, että yksilön syvin minäkäsitys on dynaaminen, ja identiteetti voi käsittää samaan aikaan useita eri minuuden osa-alueita (esim. sukupuoli, uskonto), jotka muodostuvat ja muokkaantuvat ympäröivän kontekstin (mukaan lukien esimerkiksi elämäkokemukset, perhetausta sekä tulevaisuuden suunnittelu) avulla.

Sosiaalisen kontekstin tärkeys identiteetin kehityksessä painottuu myös McAdamsin (2013) monitasoisessa persoonallisuusteoriassa, jonka mukaan identiteetin merkitys korostuu erityisesti elämän muutuskohdissa. Muutuskohdissa oman identiteetin avulla voidaan luoda jatkuvuuden, tarkoituksellisuuden sekä yksilöllisyyden kokemuksia elämään (Erikson 1968; McAdams 2013). Koska urheilulukio ajoittuu nuoruuden kehitysvaiheeseen, identiteetin muotoutuminen on kehityksellisesti ajankohtaista (Erikson 1968). Lukion päättymisen puolestaan on muutuskohhta, jolloin edellisiin teorioihin pohjaten identiteetin merkitys päätöksenteossa ja tulevaisuuteen suuntautumisessa saattaa erityisesti korostua.

Identiteetin määrittämistä on jatkettu edelleen urheilupsykologian alalla tutkittaessa esimerkiksi erilaisten identiteettiprofiilien yhteyttä urheilussa menestymiseen sekä urheilun jatkamiseen. Brewer ym. (1993) ovat määritelleet urheilijaidentiteetin yksilön asettumisena urheilijan rooliin, jolloin urheilukonteksti korostuu minäkäsitystä muodostettaessa. Tähän määritelmään pohjautuu myös Brewerin ym. (1993) kehittämä urheilijaidentiteettiä mittaava AIMS-mittari. Vahvan urheilijaidentiteetin omaavan yksilön minäkäsitys pohjautuu siihen, että hän kokee voimakkaata samaistumisen tun-

teita urheilijan rooliin (Koivusalo ym. 2018), ja lopulta kokee olevansa urheilija (Brewer & Petitpas 2017). Vahva urheilijaidentiteetti voi päätöksentekotilanteissa ohjata tekemään ratkaisuja urheilu edellä. Tämä on linjassa myös identiteetti-pohjaisen motivaatioteorian (Identity-based motivation theory) kanssa, jonka mukaan voimakkaat samaistumisen tunteet tiettyä roolia kohtaan motivoivat yksilöä saavuttamaan tavoitteita kyseisellä osa-alueella (Nurra & Oyserman 2018).

Teorioihin pohjaten vahvan urheilijaidentiteetin voidaan urheilulukiolaisten kohdalla olettaa suuntaavan valintoja kohti urheilua, kun taas vahva opiskelijaidentiteetti oletettavasti ohjaa opiskeluun liittyviä valintoja. Aiemmissä tutkimuksissa urheilijaidentiteetin on tunnistettu olevan myönteisesti yhteydessä sekä miehillä että naisilla kilpaurheilun jatkamiseen nuoruudessa (Molinero ym. 2006) sekä menestyksekkääseen siirtymään juniorisarjoista aikuistensarjoihin (Franck ym. 2016; Moazami-Goodarzi ym. 2020). Sukupuolen osalta miesten on havaittu edustavan vahvempaa urheilijaidentiteettiä (Koivusalo ym. 2018), mikä voi selittää miesten suurempaa todennäköisyyttä jatkaa urheilu-uraa verrattuna naisiin. Lisäksi joukkueurheilussa koetun yhteenkuuluvuuden on havaittu vahvistavan urheilijaidentiteettiä (Brewer & Petitpas 2017), minkä vuoksi joukkueurheilijat saattavat jatkaa urheilu-uraansa pidempään verrattuna yksilöurheilijoihin.

Urheilijaidentiteettiin keskittyvien tutkimusten lisäksi kiinnostuksen kohteena on ollut laaja-alaisen identiteetin yhteys urheilu-uran jatkamiseen. Esimerkiksi Van Rens ym. (2019) havaitsivat urheilijoiden kaksoisuraa ja identiteettiä käsittelevässä tutkimuksessa, että urheilijan opiskelijaidentiteetti oli myönteisesti yhteydessä akateemisiin suorituksiin. Tutkimuksessa havaittiin myös, että opiskelijaidentiteetti ei heikentänyt urheilijaidentiteetin voimakkuutta tai ollut yhteydessä heikompiin urheilusoiutuksiin, eikä urheilijaidentiteetti puolestaan ollut yhteydessä heikompiin akateemisiin suorituksiin. Tulokset tukevat ajatusta siitä, että monipuolisen identiteetin kehittäminen ei sulkisi pois esimerkiksi urheilussa menestymistä tai urheilun lopettamista. Toistaiseksi tutkimusta aiheesta on kuitenkin vähän. Pohjaten aiemmissa tutkimuksissa tunnistettuun identiteetin rooliin nuoruudessa, sekä huomioiden esimerkiksi identiteetin motivoivan merkityksen, identiteetin tutkiminen urheilun jatkamisen sekä kaksoisuran näkökulmasta on tärkeää.

Tutkimuskysymykset

1. Kuinka suuri osa urheilulukiolaisista jatkaa a) tavoitteellista kilpaurheilua ja b) opintoja varhaisaikuisuudessa? Ovatko sukupuoli ja lajimuoto yhteydessä kilpaurheilun ja opintojen jatkamiseen varhaisaikuisuudessa?
2. Ennustavatko lukioaikaiset urheilija- ja opiskelijaidentiteetit kilpaurheilun jatkamista varhaisaikuisuudessa?
3. Ennustavatko lukioaikaiset urheilija- ja opiskelijaidentiteetit opintojen jatkamista varhaisaikuisuudessa?

TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

Tutkimusasetelma ja tutkittavat

Tämä tutkimus on osa Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen Winning in the Long Run -tutkimusprojektia (Ryba ym. 2016a), jonka päätavoitteena on tutkia Suomen urheilulukioissa opiskelevien urheilijoiden psykososiaalista kehitystä sekä opintojen ja urheilu-uran menestyksekkääseen yhdistämiseen yhteydessä olevia tekijöitä. Pitkittäistutkimus alkoi vuonna 2015, jolloin tutkittavat (alkujaan 391 henkilöä; myö-

hemmin lukioaikana otoskoko kasvoi 487:ään) aloittivat urheilulukion. Tutkittavat olivat kuudesta urheilulukiosta eri puolilta Suomea, ja heidän kehitystään seurattiin läpi lukion. Syksyllä 2021 toteutettiin seurantatutkimus, jossa alkupe- räiseen lukioaikaiseen tutkimukseen osallistuneita pyydettiin täyttämään netissä kyselylomake. Tämän tutkimuksen tutkit- tavat koostuivat seurantatutkimukseen vastanneista henki- löistä, joita oli yhteensä 238. Tutkittavista naisia oli 144 (60 %) ja miehiä 94 (40 %). Yksilöurheilijoita oli 120 (50 %) ja joukkueurheilijoita 118 (50 %). Tutkittavat olivat iältään 21–23-vuotiaita ($K_a = 22,00$; $K_h = 0,20$).

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin lukioaikaisen identiteetin sekä taustatekijöiden (sukupuoli sekä yksilö- ja joukkuelaji) yhteyttä yhtäältä tavoitteellisen kilpaurheilun jatkamiseen ja toisaalta opintojen jatkamiseen varhaisaikuisuudessa. Tutki- muksessa hyödynnettiin lukioaikaisten identiteettimuuttujien osalta tietoa sekä lukion toisen vuoden kevään että kolmannen vuoden syksyn mittauspisteiltä informaation maksimoimisen vuoksi. Seurantatutkimuksen kyselyyn vastanneista 238:sta tutkittavasta 227 vastasi kyselyyn myös joko toisen vuoden keväänä tai kolmannen vuoden syksyllä. Vastausprosentti seur- rantatutkimuksessa suhteessa tässä tutkimuksessa käytettyihin lukioaikaisiin mittauspisteisiin oli 95 prosenttia. Katoanalyysi osoitti, että verratessa tutkittujen muuttujien suhteen (suku- puoli, lajityyppi, urheilijaidentiteetti ja opiskelijaidentiteetti) niitä, jotka vastasivat sekä seurantatutkimuksessa että lukio- aikana ($n = 227$) niihin, jotka vastasivat lukioaikana, mutta ei- vät seurantatutkimuksessa ($n = 260$) ei löytynyt tilastollises- ti merkitseviä eroavaisuuksia ryhmien välillä. Little's MCAR testin mukaan ($\chi^2(5) = 10,824$, $p > 0,05$) puuttuva tieto oli täysin satunnaista.

Muuttujat ja mittarit

Tavoitteellinen kilpaurheilu varhaisaikuisuudessa. Tavoitteel- lisen kilpaurheilun jatkamista varhaisaikuisuuden seurantatut- kimuksessa kartoitettiin kysymyksellä ”Harrastatko vielä tavoitteellista kilpaurheilua?”. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä ja ei (0 = kyllä, 1 = ei). Lisäksi tavoitteellisen urheilun jat- kamista tarkennettiin kysymyksellä varhaisaikuisuuden sen hetkisestä urheilijastatuksesta, jossa vastausvaihtoehdot oli- vat ”ammattilainen”, ”puoliammattilainen”, ”amatöörikilpai- lija”, ”harrastelija” ja ”en urheile enää”.

Opintojen jatkaminen varhaisaikuisuudessa. Opintojen jat- kamista selvitettiin kysymyksellä ”Käytkö tällä hetkellä kou- lua tai opiskeletko?”. Vastausvaihtoehdot olivat ”en jatka enää opintoja”, ”käyn ammattikoulua”, ”käyn ammattikorkea- koulua”, ”opiskelen yliopistossa”, ”minulla ei ole opiskelu- paikkaa, mutta olen hakemassa”, ja ”jokin muu vaihtoehto”. Vastaukset koodattiin logistista regressioanalyysiä varten kyl- lä ja ei vastauksiksi (0 = kyllä, 1 = ei) niin, että jos tutkitta- va ei kyseisellä hetkellä opiskellut (vaikka olisi esimerkiksi tulevaisuudessa hakemassa jatko-opintoihin) vastaus koodat- tiin vaihtoehdoksi ”ei”.

Taustatekijät. Tutkittavien sukupuoli kysyttiin seurantatut- kimuksessa avoimena kysymyksenä. Analysointivaiheessa vastaukset jaettiin naisiin ja miehiin (1 = nainen, 2 = mies). Kaikki tutkittavat ilmoittivat sukupuolekseen joko nainen tai mies. Myös tutkittavien lajimuotoa kysyttiin varhaisaikuisuu- dessa avoimena kysymyksenä. Analysointivaiheessa urheilu- lajit ryhmiteltiin yksilö- ja joukkuelajeihin (1 = yksilölaji, 2 = joukkuelaji). Kaikki tutkittavat mainitsivat seurantatutkimuk- sessa harrastettavan urheilulajinsa.

Identiteetti. Urheilijaidentiteetin voimakkuutta mitat- tiin AIMS (Athletic Identity Measurement Scale) -kyselyl- lä (Brewer ym. 1993). Mittari sisältää kymmenen väittämää (esim. *Pidän itseäni urheilijana; Urheilu on elämäni osa- alueista tärkein*), joita arvioidaan 7-portaisella Likert-astei- kolla (1 = ”ei pidä lainkaan paikkaansa” ja 7 = ”pitää täy- sin paikkansa”). Urheilijaidentiteettiä mittaavista väittämistä muodostettiin ensin keskiarvosummamuuttujat erikseen lu- kioaikaisille mittauspisteille. Tämän jälkeen laskettiin kah- den lukioaikaisen mittauspisteen muuttujien keskiarvo ($K_a = 5,0$; $K_h = 0,80$; $CI\ 95\ \% = 4,97-5,11$; vaihteluväli 2,0–6,85) kuvaamaan lukioaikaista urheilijaidentiteettiä. Lukion toisen vuoden kevään mittauspisteen Cronbachin alfa kerroin keski- arvosummamuuttujalle oli 0,79 ja lukion kolmannen vuoden syksyn Cronbachin alfa kerroin 0,81. Mittauspisteiden keski- arvosummamuuttujien yhdistelmän Cronbachin alfa kerroin oli 0,80. AIMS-kyselyä on käytetty laajasti tutkittaessa urhei- lijaidentiteettiä ja sen on havaittu aiemmissa tutkimuksissa olevan luotettava urheilijaidentiteetin mittari (Koivusalo ym. 2018; Stambulova ym. 2015).

Opiskelijaidentiteettiä mitattiin SIMS (Student Identity Measurement Scale) -kyselyllä, joka pohjautuu AIMS-kyse- llyyn, mutta joka on sovitettu opiskeluympäristöön (Stambu- lova ym. 2015). Mittari sisältää samat kymmenen väittämää kuin AIMS mutta opiskelukontekstiin sopiviksi muokattuina (esim. *Pidän itseäni opiskelijana; Opiskelu on elämäni osa-alueista tärkein*). Väittämät arvioidaan 7-portaisella Li- kert-asteikolla (1 = ”ei pidä lainkaan paikkaansa” ja 7 = ”pitää täysin paikkansa”). Opiskelijaidentiteettimuuttujista muodos- tettiin ensin keskiarvosummamuuttujat erikseen lukioaikaisil- le mittauspisteille. Tämän jälkeen laskettiin opiskelijaidenti- teetin voimakkuutta kuvaavan lukioaikaisten mittauspisteiden yhdistelmän keskiarvo ($K_a = 4,09$; $K_h = 1,06$; $CI\ 95\ \% = 3,99-4,18$; vaihteluväli 1,20–6,70) kuvaamaan lukioaikaista opiskelijaidentiteettiä. Lukion toisen vuoden kevään mittaus- pisteen Cronbachin alfa kerroin keskiarvosummamuuttujalle oli 0,87 ja kolmannen vuoden syksyn Cronbachin alfa kerroin 0,87. Lukioaikaisten mittauspisteiden keskiarvosummamuut- tujien yhdistelmän Cronbachin alfa -kerroin oli 0,89.

Aineiston analysointi

Aineisto analysoitiin IBM SPSS Statistics 26 -ohjelmistolla. Aineiston analyysi aloitettiin tarkastelemalla aineiston muut- tujien jakaumia ja kuvailevia tietoja tavoitteellisen urhei- lu-uran sekä opintojen jatkamisen osalta varhaisaikuisuuden seurantatutkimuksessa. Muuttujien välisiä yhteyksiä analysoi- tiin logistisella regressioanalyysillä, jossa selitettävänä muut- tujana oli tavoitteellisen urheilu-uran jatkaminen vs. lopet- taminen, sekä toisessa analyysissä opintojen jatkaminen vs. lopettaminen. Molemmissa malleissa selittävinä muuttujina olivat sukupuoli (nainen vs. mies), lajimuoto (yksilölaji vs. joukkuelaji) sekä lukioaikainen urheilija- ja opiskelijaidenti- teetti. Ensimmäisessä vaiheessa regressioanalyysiin laiteti- tiin selittäviksi muuttujiksi sukupuoli, lajimuoto sekä stan- dardoidut urheilija- ja opiskelijaidentiteettimuuttujat. Toisessa vaiheessa lisättiin omalla askelmallaan urheilijaidentiteetin ja sukupuolen, urheilijaidentiteetin ja lajimuodon, opiskeli- jaidentiteetin ja sukupuolen sekä opiskelijaidentiteetin ja la- jimuodon yhdysvaikutustermit. Analyysi toteutettiin samalla tavalla sekä urheilun että opintojen jatkamisen osalta.

TULOKSET

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka suuri osuus urheilulukion vuonna 2015 aloittaneista nuorista jatkoi tavoitteellista kilpaurheilua sekä opintoja varhaisaikuisuudessa. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, ovatko sukupuoli ja lajimuoto yhteydessä tavoitteellisen urheilun ja opintojen jatkamiseen varhaisaikuisuudessa. Jakaumatietojen tarkastelu osoitti, että tutkittavista tavoitteellista kilpaurheilua varhaisaikuisuudessa oli jatkanut 45,8 prosenttia (n = 109) eli hieman alle puolet koko otoksesta, kun taas tavoitteellisen kilpaurheilun lopettaneita henkilöitä oli 54,2 prosenttia (n = 129). Puolestaan suurin osa eli 75,2 prosenttia (n = 179) tutkittavista opiskeli varhaisaikuisuudessa, kun taas 24,8 prosenttia (n = 59) ei opiskellut. Tavoitteellista kilpaurheilua jatkaneista (n = 109) tutkittavista 67,9 prosenttia (n = 74) opiskeli varhaisaikuisuudessa ja 32,1 prosenttia (n = 35) ei opiskellut.

Sukupuolittain tarkasteltuna naisista tavoitteellista kilpaurheilua varhaisaikuisuudessa oli jatkanut 43,8 prosenttia ja lopettanut 56,2 prosenttia. Naisista 78,5 prosenttia opiskeli ja 21,5 prosenttia ei opiskellut. Miehistä tavoitteellista kilpaurheilua varhaisaikuisuudessa oli jatkanut 48,9 prosenttia ja lopettanut 51,1 prosenttia. Miehistä 70,2 prosenttia opiskeli, 29,8 prosenttia ei opiskellut. Lajimuodoittain tarkasteltuna sekä yksilöurheilijoista että joukkueurheilijoista tavoitteellista kilpaurheilua varhaisaikuisuudessa oli jatkanut 45,8 prosenttia, kun taas lopettaneita oli 54,2 prosenttia. Yksilöurheilijoista 77,5 prosenttia opiskeli ja 22,5 prosenttia ei opiskellut. Joukkueurheilijoista 72,9 prosenttia opiskeli ja 27,1 prosenttia ei opiskellut. Tutkittavien urheilustatukset sukupuolittain, lajimuodoittain ja opiskeluiden osalta on havainnollistettu Taulukossa 1.

Tarkasteltaessa logistisella regressioanalyysillä sukupuolen ja lajimuodon sekä näiden yhdysvaikutuksen yhteyttä tavoitteellisen urheilun jatkamiseen varhaisaikuisuudessa havaittiin, että sukupuolella ($\chi^2(4, N = 202) = 0,157; p > 0,10$) tai lajimuodolla ($\chi^2(4, N = 202) = 0,042; p > 0,10$) ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä tavoitteellisen kilpaurheilun jatkamiseen varhaisaikuisuudessa. Sukupuoli ($\chi^2(4, N = 202) = 0,317; p > 0,10$) tai lajimuoto ($\chi^2(4, N = 202) = 0,529; p > 0,10$) eivät myöskään olleet tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä opintojen jatkamiseen varhaisaikuisuudessa.

Identiteetin yhteys tavoitteellisen kilpaurheilun sekä opintojen jatkamiseen varhaisaikuisuudessa

Toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, voidaanko lukioaikaisilla urheilija- ja opiskelijaidentiteeteillä ennustaa tavoitteellisen kilpaurheilun sekä opintojen jatkamista varhaisaikuisuudessa. Logistisen regressioanalyysin tulokset (ks. Taulukko 2) osoittivat, että lukioaikainen urheilijaidentiteetti ($\chi^2(4, N = 205) = 18,771; p < 0,001$) ennusti tavoitteellisen kilpaurheilun jatkamista, kun taas opiskelijaidentiteetti ($\chi^2(4, N = 218) = 8,557; p < 0,01$) ennusti tavoitteellisen kilpaurheilun lopettamista. Mitä vahvempi urheilijaidentiteetti nuorella oli lukion loppupuolella, sitä todennäköisemmin hän jatkoi tavoitteellista kilpaurheilua varhaisaikuisuudessa. Puolestaan mitä vahvempi opiskelijaidentiteetti nuorella oli lukion lopussa, sitä todennäköisemmin nuori oli lopettanut tavoitteellisen kilpaurheilun varhaisaikuisuudessa. Identiteettimuuttujien yhdysvaikutukset sukupuolen tai lajimuodon kanssa eivät olleet tilastollisesti merkitseviä tässä otoksessa.

Opintojen jatkamisen osalta logistisen regressioanalyysin tulokset (ks. Taulukko 3) osoittivat, että opiskelijaidentiteetti ($\chi^2(4, N = 202) = 8,349; p < 0,01$) ennusti tilastollisesti merkit-

Taulukko 1. Urheilijastatukset sukupuolittain, lajimuodoittain ja opiskeluiden osalta.

	Ammattilaisurheilijat	Puoli-ammattilaiset	Amatöörikilpailijat	Harrastelijat	Kokonaan urheilun lopettaneet
Yhteensä	16 (6,7 %)	61 (25,6 %)	48 (20,2 %)	88 (37,0 %)	25 (10,5 %)
Sukupuoli					
Nainen	9 (6,3 %)	31 (21,5 %)	31 (21,5 %)	55 (38,2 %)	18 (12,5 %)
Mies	7 (7,4 %)	30 (31,9 %)	17 (18,1 %)	33 (35,1 %)	7 (7,4 %)
Lajimuoto					
Yksilölaji	8 (6,7 %)	30 (25,0 %)	24 (20,0 %)	43 (35,8 %)	15 (12,5 %)
Joukkuelaji	8 (6,7 %)	31 (26,3 %)	24 (20,3 %)	45 (38,1 %)	10 (8,5 %)
Opiskelu					
Opiskelua jatkaneet	5 (2,8 %)	40 (22,3 %)	41 (22,9 %)	75 (41,9 %)	18 (10,1 %)
Opiskelun lopettaneet	11 (18,6 %)	21 (35,6 %)	7 (11,9 %)	13 (22,0 %)	7 (11,9 %)

Taulukko 2. Logistisen regressioanalyysin tulokset, jossa tavoitteellista kilpaurheilun jatkamista (0 = jatkanut, 1 = lopettanut) varhaisaikuisuudessa selitettiin sukupuolella, lajimuodolla sekä lukioaikaisella urheilija- ja opiskelijaidentiteetillä.

Vaihe 1				
Sukupuoli	0,16	0,31	0,85	0,46-1,58
Lajimuoto	0,04	0,30	0,96	0,53-1,73
Urheilijaidentiteetti	-0,71***	0,17	0,49	0,35-0,69
Opiskelijaidentiteetti	0,43*	0,17	1,53	1,10-1,14
Vaihe 2				
Sukupuoli	0,07	0,33	0,93	0,49-1,76
Lajimuoto	0,09	0,31	0,91	0,50-1,68
Urheilijaidentiteetti	-0,49	0,27	0,61	0,36-1,04
Opiskelijaidentiteetti	0,35	0,26	1,42	0,85-2,38
Sukupuoli x Urheilijaidentiteetti	-0,64	0,38	0,53	0,25-1,11
Lajimuoto x Urheilijaidentiteetti	0,12	0,36	1,13	0,55-2,30
Sukupuoli x Opiskelijaidentiteetti	-0,28	0,36	0,75	0,37-1,53
Lajimuoto x Opiskelijaidentiteetti	0,43	0,35	1,54	0,78-3,05

Huom. ***p < 0,001, *p < 0,05; B = regressiokerroin; SE = regressiokertoimen keskivirhe; OR = vetosuhte; CI 95 % = vetosuhteen luottamusväli

Taulukko 3. Logistisen regressioanalyysin tulokset, jossa opintojen jatkamista (0 = jatkanut, 1 = lopettanut) varhaisaikuisuudessa selitettiin sukupuolella, lajimuodolla, lukioaikaisella opiskelija- ja urheilijaidentiteetillä.

Vaihe 1				
Sukupuoli	0,32	0,35	1,37	0,69-2,73
Lajimuoto	0,53	0,35	1,70	0,86-3,36
Urheilijaidentiteetti	0,13	0,17	1,14	0,81-1,60
Opiskelijaidentiteetti	-0,53**	0,19	0,59	0,40-0,86
Vaihe 2				
Sukupuoli	0,18	0,37	1,20	0,58-2,48
Lajimuoto	0,46	0,36	1,58	0,78-3,18
Urheilijaidentiteetti	-0,28	0,31	0,75	0,41-1,40
Opiskelijaidentiteetti	-0,35	0,33	0,70	0,37-1,33
Sukupuoli x Urheilijaidentiteetti	0,54	0,36	1,71	0,84-3,49
Lajimuoto x Urheilijaidentiteetti	0,32	0,36	1,38	0,68-2,81
Sukupuoli x Opiskelijaidentiteetti	-0,39	0,40	0,68	0,31-1,50
Lajimuoto x Opiskelijaidentiteetti	-0,10	0,39	0,90	0,42-1,93

Huom. **p < 0,01; B = regressiokerroin; SE = regressiokertoimen keskivirhe; OR = vetosuhte; CI 95 % = vetosuhteen luottamusväli

sevästi opintojen jatkamista varhaisaikuisuudessa. Toisin sanoen mitä vahvempi opiskelijaidentiteetti nuorella oli lukion loppupuolella, sitä todennäköisemmin hän jatkoi opintoja varhaisaikuisuudessa. Sen sijaan lukioaikainen urheilijaidentiteetti tai identiteettimuuttujien yhdysvaikutukset sukupuolen tai lajimuodon kanssa eivät olleet tilastollisesti merkitseviä tässä otoksessa.

POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka suuri osuus vuonna 2015 urheilulukion aloittaneista nuorista jatkoi tavoitteellista kilpaurheilua sekä opintoja varhaisaikuisuudessa sekä olivatko sukupuoli ja lajimuoto (yksilö- ja joukkuelaji) yhteydessä jatkamiseen. Lisäksi tarkoituksena oli tutkia, voidaanko lukioaikaisilla urheilija- ja opiskelijaidentiteeteillä ennustaa tavoitteellisen kilpaurheilun ja opintojen jatkamista varhaisaikuisuudessa.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että sukupuolesta ja lajityypistä riippumatta varhaisaikuisuuteen siirryttäessä urheilulukiolaiset usein lopettavat tavoitteellisen kilpaurheilun ja

jatkatvat urheilemista amatööri- tai harrastetasolla. Sen sijaan suurin osa urheilulukiolaisista jatkoi opiskelua mukaan lukien ne, jotka olivat jatkaneet tavoitteellista kilpaurheilua. Havainnot olivat samansuuntaiset aiempien tutkimusten kanssa, joiden mukaan urheilu-ura usein lopetetaan siirtymävaiheessa nuoruudesta varhaisaikuisuuteen ja erikoistumisvaiheesta huippuvaiheeseen (Baron-Thiene & Alfermann 2015; Wylleman ym. 2004). Lisäksi opintoja jatkaneiden määrä tukee aiempaa tutkimustulosta siitä, että suuri osa urheilulukiolaisista suunnittelee jatko-opintoihin hakeutumista (Aunola ym. 2018). Tutkimustulosten perusteella voidaan tulkita, että lukioista pois siirtyminen on kriittinen vaihe urheilun lopettamisen ja jatkamisen kannalta.

Suomessa korkeakouluasteelle siirryttäessä urheilun ja opintojen yhdistäminen voi olla haasteellista, sillä koulutuksen ja urheilun joustavaa yhdistämistä tukevat järjestelmät päättyvät toiselle asteelle (Nikander ym. 2021; Ryba ym. 2016b). Lisäksi koulutusta arvostetaan Suomessa korkealle ja pidetään urheiluun verrattuna turvallisempaan vaihtoehtona tulevaisuutta ajatellen (Sorkkila ym. 2018). Urheilu amatööri- ja harrastetasolla ei vie läheskään niin paljon aikaa kuin ammattilaisetasolla, minkä vuoksi alemmalla tasolla urheilun ja opiskelun yhdistäminen onnistuu. Mitä vaativampaa urheilu ja opiskelu ovat, sitä enemmän urheilun ja opintojen yhteensovittamiseen liittyvät haasteet lisääntyvät, minkä vuoksi todennäköisyys lopettaa urheilu-ura kasvaa (Baron-Thiene & Alfermann 2015; Linnér ym. 2021). Joissakin maissa, kuten Tanskassa, on kuitenkin onnistuttu luomaan urheilijoille mahdollisuudet yhdistää menestyksekkäästi sekä yliopisto-opinnot että olympiatasolla urheileminen (Storm & Eske 2022). Näin ollen siirtymävaihe toiselta asteelta kolmannelle asteelle ei välttämättä automaattisesti tarkoita valintaa opiskelun ja urheilun väliltä.

Tutkimuksesta selvisi lisäksi, että vain alle kymmenen prosenttia tutkittavista oli ammattilaisurheilijoina varhaisaikuisuudessa. Vaikka harvasta urheilulukiolaisesta oli tullut ammattilaisurheilija, ei tutkimuksessa saatu tulos ole hälyttävä peilaten muiden maiden havaintoihin. Esimerkiksi Amerikassa yliopistourheilijoista alle kahdesta prosentista tulee lopulta ammattilaisurheilijoita yliopiston jälkeen (National Collegiate Athletics Association 2021). Toisin sanoen huippu-urheilun pariin mahtuu vain rajattu määrä urheilijoita, minkä vuoksi urheilu-uran sijasta saatetaan valita toinen ammatti. Lisäksi varhaisaikuisuuden kehitysvaiheeseen kuuluu oman paikan hakeminen maailmassa (Arnett 2000; Reifman ym. 2007), jolloin nuoruuden kiinnostuksen kohteet saattavat muuttua. Tavoitteellisen kilpaurheilun lopettaneiden määrä on kuitenkin huomattava ajatellen, että osa urheilijoista voi saavuttaa oman potentiaaliansa vasta aikuisuudessa (Kearney & Hayes 2018). Urheilusta kiinnostuneita nuoria tulisikin kannustaa ja tukea siirtymävaiheessa, jotta voitaisiin mahdollistaa yhä useamman nuoren urheilijan oman todellisen potentiaalin saavuttaminen.

Toinen ja kolmas tutkimuskysymys keskittyivät identiteettiin, joka on keskeinen tekijä tutkimuksen kohdejoukon psykologisen kehitysvaiheen kannalta. Vahva lukioaikainen urheilijaidentiteetti ennusti tavoitteellisen kilpaurheilun jatkamista varhaisaikuisuudessa ja puolestaan vahva opiskelijaidentiteetti ennusti opintojen jatkamista. Lisäksi vahva opiskelijaidentiteetti ennusti tavoitteellisen kilpaurheilun lopettamista varhaisaikuisuudessa. Yleisesti nuoruuden on tunnistettu olevan oman identiteetin rakentamisen aikaa, jolloin pohditaan omia arvoja ja sitä, mitä itse elämältä halutaan (Erikson 1968). Tämän tutkimuksen tulos tukee havaintoa identiteetin tärkeästä roolista elämän muutoskohdissa (McAdams 2013). Lisäk-

si identiteettipohjaisen motivaatioteorian (Nurra & Oyserman 2018) mukaisesti urheilijaidentiteetti näyttää tukevan nuoria jatkamaan tavoitteellista kilpaurheilusta, kun taas opiskelijaidentiteetti näyttää tukevan nuoria opiskelun jatkamisessa. Toisin sanoen se, mihin rooliin nuori kokee samaistuvansa eniten, on yhteydessä siihen, minkälaisia valintoja hän nuoruuden jälkeen tekee.

Tämän tutkimuksen tulokset ovat myös yhdenmukaiset aiempien havaintojen kanssa, joissa urheilijaidentiteetin on havaittu olevan yhteydessä urheilun jatkamiseen nuoruudessa (Moliner ym. 2006) sekä menestyksekkääseen siirtymään juniorisarjoista aikuistensarjoihin (Franck ym. 2016; Moazami-Goodarzi ym. 2020). Toisaalta tutkimuksessa urheilijaidentiteetti ei ennustanut opintojen lopettamista, mikä on linjassa vastaavan aiemman tuloksen kanssa (Van Rens ym. 2019). Vaikka urheilijaidentiteetin on havaittu kaventavan näkökenttää muista mahdollisista uravalinnoista (Hughes 2011), tämän tutkimuksen perusteella urheilijaidentiteetti ei sulje pois sitä, etteivät urheilijat jatkaisi opintoja. Urheilu-ura on usein verrattain lyhyt ajatellen ihmisen elämäkkaarta, ja lisäksi Suomessa koulutusta pidetään yleisesti tärkeänä tulevaisuuden kannalta (Sorkkila ym. 2018), minkä vuoksi urheilijat vahvasta urheiluun painottuvasta identiteetistä huolimatta saattavat haluta ajatella tulevaisuuttaan laaja-alaisemmin ja pidemmälle.

Tutkimuksen vahvuutena voidaan pitää pitkittäistutkimusasetelmaa, joka mahdollisti muuttujien tarkastelun samoilla henkilöillä useamassa eri ajankohdassa. Asetelma antoi mahdollisuuden tarkastella tutkittavien elämässä tapahtuneita muutoksia ja näihin mahdollisesti yhteydessä olevia erilaisia tekijöitä. Vaikka pitkittäistutkimusasetelmassa tutkittavia yleensä putoaa pois tutkimuksesta vuosien aikana, otoskoko seuranta-tutkimuksessa oli kuitenkin suhteellisen suuri. Tutkittavat edustivat eri urheilulukioita ympäri Suomen, minkä vuoksi tutkimuksen tulokset voidaan ajatella olevan yleistettävissä koskemaan urheilulukion käyneitä nuoria urheilijoita Suomessa.

Tutkimuksen rajoituksina voidaan pitää ensiksi sitä, että tavoitteellisen kilpaurheilun jatkamista varhaisaikuisuudessa kartoitettiin vain yhdellä itsearviointikysymyksellä. Lisäksi tavoitteellinen kilpaurheilu käsitteenä ei ole yksiselitteinen ja tutkittavat ovat saattaneet tulkita käsitteen eri tavoin riippuen vaikkapa urheilutaustastaan. Jatkossa urheilu-uran jatkamista olisi hyvä kuvata muuttujalla, joka käsittäisi laajemmin ja objektiivisemmin urheilun roolin tutkittavien elämässä. Toisena rajoituksena voidaan pitää sitä, että tutkimuksessa keskityttiin toisen asteen opiskelijoista ainoastaan urheilulukion käyneisiin nuoriin. Tavoitteellisesti kilpaurheilevia nuoria on kuitenkin toisella asteella myös muissa oppilaitoksissa, kuten ammatillisissa urheiluoppilaitoksissa (Nikander ym. 2021). Näin ollen tämän tutkimuksen tulokset kertovat vain siitä, missä määrin urheilulukiossa olleet nuoret ovat jatkaneet tavoitteellista urheilua ja opiskelua, sekä missä määrin identiteetti ja taustatekijät ovat heidän osaltaan yhteydessä tavoitteellisen kilpaurheilun jatkamiseen. Yhteydet voivat olla erilaisia, jos tarkasteltaisiin esimerkiksi ammattikoulussa opiskelevia nuoria. Kolmantena rajoituksena voidaan pitää lajimuodon tarkastelua ainoastaan yksilö- ja joukkuelajeihin jaottelun kautta. Eri urheilulajeissa, verrattaessa niin yksilölajeja joukkuelajeihin kuin kutakin lajia omanaan, huippuvaiheeseen siirtyminen saattaa tapahtua eri aikaan. Eri lajeja edustavien tutkittavien vähäisen määrän vuoksi lajien välisiä eroja ei tässä tutkimuksessa pystytty ottamaan huomioon. Tarkempi lajien määrittäminen saattaisi tuottaa urheilulajin yhteydestä urheilun ja opintojen jatkamiseen jossain määrin erilaisia tuloksia.

Kiinnostavana jatkokutkumusaiheena on tutkia tarkemmin laadullisin menetelmin sitä, minkä vuoksi suuri osa lukiossa urheilevista nuorista on lopettanut tavoitteellisen kilpaurheilun-uransa. Syvennettäessä ymmärrystä lopettamiseen johtaneista syistä (esimerkiksi psykologisista, fyysisistä tai ympäristöön liittyvistä) pystyttäisiin tukea kohdentamaan oikein. Lisäksi olisi tärkeä selvittää, millaisena nuoret ovat kokeneet siirtymän pois urheilulukiosta, ja millaisena he kokevat tämänhetkisen urheilujärjestelmän toimivuuden ajatellen urheilun ja opintojen jatkamista lukion jälkeen.

Tuoreimman raportin mukaan suomalaisen huippu-urheilun tulevaisuus on haasteiden edessä (Michelsen ym. 2022), minkä vuoksi toimivat järjestelmät sekä riittävä tuki olisivat tämän tutkimuksen mukaan kriittisiä siirryttäessä varhaisaikuisuuden kehitysvaiheeseen. Tukea olisi hyvä tarjota mahdollisimman kattavasti huomioiden muutokset niin urheilun-uralla, psykologisessa kehitysvaiheessa, kuin koulutuksen osa-alueella. Lisäksi tavoitteellisen kilpaurheilun sekä opintojen jatkamisen näkökulmasta identiteetin kehittymiseen ja sen muodostumiseen lukioaikana olisi tärkeä kiinnittää huomiota. Lukiossa identiteetin kehittymistä voitaisiin tukea lisäämällä nuorten pohdintaa omista arvoista, tavoitteista sekä tulevaisuuden suunnitelmista. Identiteettiin keskittyminen lukioaikana voisi edistää pitkällä tähtäimellä niin tavoitteellisen kilpaurheilun ja opintojen jatkamista, kuin yleisesti ajankohittaisen kehitystehtävän riittävää huomioimista.

Lähteet

- Aunola, K., Selänne, A., Selänne, H. & Ryba, T. V.** 2018. The role of adolescent athletes' task value patterns in their educational and athletic career aspirations. *Learning and Individual Differences* 63, 34–43.
- Andersson, R. & Barker-Ruchti, N.** 2019. Career paths of Swedish top-level women soccer players. *Soccer & Society* 20, 857–871.
- Alfermann, D. & Stambulova, N.** 2007. Career transitions and career termination. Teoksessa: G. Tenenbaum & R. C. Eklund (toim.) *Handbook of sport psychology*. John Wiley & Sons, 712–733.
- Arnett, J. J.** 2000. Emerging adulthood: A theory of development from late teens through the twenties. *American Psychologist* 55 (5), 469–480.
- Baron-Thiene, A. & Alfermann, D.** 2015. Personal characteristics as predictors for dual career dropout versus continuation – A prospective study of adolescent athletes from German elite sport schools. *Psychology of Sport and Exercise* 21, 42–49.
- Brewer, B. & Petitpas, A.** 2017. Athletic identity foreclosure. *Current Opinion in Psychology* 16, 118–122.
- Brewer, B., Van Raalte, J. & Linder, D.** 1993. Athletic identity: Hercules' muscles or achilles heel? *International Journal of Sport Psychology* 24, 237–254.
- Cartigny, E., Fletcher, D., Coupland, C. & Taylor, G.** 2021. Mind the gap: A grounded theory of dual career pathways in sport. *Journal of Applied Sport Psychology* 33 (3), 280–301.
- Erikson, E. H.** 1968. *Identity, youth and crisis*. New York: Norton Company.
- Franck, A., Stambulova, N. & Weibull, F.** 2016. Profiles of personal characteristics and relevant pathways in the junior-to-senior transition: A longitudinal study of Swedish athletes. *International Journal of Sport Psychology* 47 (6), 483–507.
- Hughes, C.** 2011. The influence of self-concept, parenting style and individualism-collectivism on career maturity in Australia and Thailand. *International Journal of Educational and Vocational Guidance* 11 (3), 197–210.
- Jones, S. R. & McEwen, M. K.** 2000. A conceptual model of multiple dimensions of identity. *Journal of College Student Development* 41(4), 405–414.
- Kearney, P. & Hayes, P. R.** 2018. Excelling at youth level in competitive track and field athletics is not a prerequisite for later success. *Journal of Sport Sciences* 36 (21), 2502–2509.
- Koivusalo, L., Aunola, K., Bertram, R. & Ryba, T. V.** 2018. Urheilija vai opiskelija? Urheilulukiolaisten identiteettiprofiilit. *Liikunta ja Tiede* 55 (2–3), 80–87.
- Linnér, L., Stambulova, N. & Henriksen, K.** 2021. Facilitating student-athletes' dual career transition: A Scandinavian university case study. *American Psychological Association* 11(2), 107–123.
- McAdams, D.** 2013. The psychological self as actor, agent and author. *Perspectives on Psychological Science* 8 (3), 272–295.
- Michelsen, K-E., Lehtonen, K., Rantala, K., Jokisipilä, M. & Mäkinen, J.** 2022. Suomalainen huippu-urheilu tarvitsee luottamusta: Huippu-urheilun arviointiryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164264/OKM_2022_25.pdf?sequence=4&isAllowed=y, 3.9.2022
- Moazami-Goodarzi, A., Sorkkila, M., Aunola, K. & Ryba, T. V.** 2020. Antecedents and consequences of student-athletes' identity profiles in upper secondary school. *Journal of Sport and Exercise Psychology* 42, 132–142.
- Moliner, O., Salguero, A., Tuero, C., Alvarez, E. & Márquez, S.** 2006. Dropout reasons in young Spanish athletes: Relationship to gender, type of sport and level of competition. *Journal of Sport Behavior* 29 (3), 255–269.
- National collegiate athletics association.** 2021. NCAA guide for the college-bound student-athlete 2021-22. http://fs.ncaa.org/Docs/eligibility_center/Student_Resources/CBSA.pdf, 11.7.2021.
- Nikander, A., Saarinen, M., Aunola, K., Kalaja, S. & Ryba, T. V.** 2021. Urheilu-uran yhdistäminen koulutukseen: Kaksoisuraympäristöt ja urheilulukioiden menestystekijät Suomessa. *Liikunta & Tiede* 58 (1), 77–85.
- Nurra, C. & Oyserman, D.** 2018. From future self to current action: An identity-based motivation perspective. *Self and Identity* 17 (3), 343–363.
- Reifman, A., Arnett, J. J. & Colwell, M. J.** 2007. Emerging adulthood: Theory, assessment, and application. *Journal of Youth Development* 2 (1), 37–48.
- Ronkainen, N. J., Kavoura, A. & Ryba, T. V.** 2016. A meta-study of athletic identity research in sport psychology: Current status and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology* 9 (1), 45–64.
- Ryba, T. V., Aunola, K., Kalaja, S., Selänne, H., Ronkainen, N. J. & Nurmi, J. E.** 2016. A new perspective on adolescent athletes' transition into upper secondary school: A longitudinal mixed methods study protocol. *Cogent Psychology* 3 (1).
- Ryba, T. V., Aunola, K., Ronkainen, N. J., Selänne, H. & Kalaja, S.** 2016. Urheilijoiden kaksoisuraan liittyvän tutkimuksen tämänhetkinen tilanne Suomessa. *Liikunta & Tiede* 53 (2–3), 88–95.
- Sorkkila, M., Tolvanen, A., Aunola, K. & Ryba, T.** 2018. The role of resilience in student-athletes' sport and school burnout and dropout: A longitudinal person-oriented study. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports* 29, 1059–1067.
- Stambulova, N., Engström, C., Franck, A., Linnér, L. & Lindahl, K.** 2015. Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise* 21, 4–14.
- Storm R. K., & Eske M.** 2022. Dual careers and academic achievements: Does elite sport make a difference? *Sport, Education and Society* 27 (6), 747–760.
- Torregrossa, M., Pallarés, S., Chamorro, J. L., Ramis, Y., Latinjak, A. & Jordana A.** 2017. Career trajectories: The not always easy path to dual career. En BASES Conference 2017 – Programme and Abstracts, *Journal of Sports Sciences* 35 (sup. 1), 106–107.
- Van Rens, F. E. C. A., Ashley, R. A. & Steele, A. R.** 2019. Well-being and performance in dual careers: The role of academic and athletic identities. *The Sport Psychologist* 33, 42–51.
- Van Rens F. E., Elling, A. & Reijgersberg, N.** 2015. Topsport Talent Schools in the Netherlands: A retrospective analysis of the effect on performance in sport and education. *International Review for the Sociology of Sport* 50, 64–82.
- Wylleman, P., Alfermann, D. & Lavallee D.** 2004. Career transitions in sport: European perspectives. *Psychology of Sport and Exercise* 5, 7–20.
- Wylleman, P. & Lavallee, D.** 2004. A developmental perspective on transitions faced by athletes. Teoksessa: M. Weiss (toim.) *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology, 507–522.